

Deze wandelroute voert u door twee eeuwenoude dorpjes in Noord-Oost-Fryslân en dan met name langs de kerken, states en stinzen.

- We vertrekken vanaf de Nederlands Hervormde kerk. Deze kerk staat op een beschermd terprestant en lag oorspronkelijk geheel buitendijks. Sinds de inpoldering van 1580 wordt de terp ook tegen de zee beschermd. In de gevel van het kerkgebouw en de toren treft u een aantal gevelstenen, die iets zeggen over de ouderdom en het belang van het gebouw. Het spitse torendak is aangebracht in de 17-e eeuw. Daarvoor was het een zadeldaktoeren. De bakstenen onderkant stamt uit de 13-e eeuw en heeft dienst gedaan als vuurbaken voor de scheepvaart. In de kerk bevinden zich 16-e en 17-e eeuwse grafzerken van onder andere de grootvader, zoon en kleinzoon van de familie Tjessens. Zij speelden belangrijke rollen in het begin van de 80-jarige oorlog. Verderop in deze beschrijving komt u deze familienaam weer tegen.

- U loopt via de Tsjerkestritte rechtdoor langs de Hegebuorren. In het verleden lag dit straatje een stuk hoger maar omdat men het het toenmalige verkeer, onder andere paard en wagen, gemakkelijk wilde maken, groef men de weg af en zo ontstonden de karakteristieke stoepjes.

- Aan het eind van de Hegebourren slaat u rechtsaf en loopt over de Ljouwerterdyk, de voormalige zeedijk, het dorp uit.

- Steek het kruispunt over en neem de eerste afslag aan de linkerkant. U loopt nu op de Medwerterwei en rechts van u ziet u een boerderij, waarvan een dwarsgebouwd voorhuis, in neoclassicistische stijl, stamt uit de tweede helft van de 19-e eeuw, bijgenaamd de "Rode Schuur." Let op de trap op de voorkant, deze is gemaakt van gietijzer.

- Links in het landschap ligt verhoogd op een boerderijterp Jaarsma-state, type kop-hals-romp uit de tweede helft van de 19-e eeuw. In de geschiedenis wordt deze boerderij ook aangeduid als Jarichsma-state, de toenmalige woonplaats van de grietman van de beide Dongeradelen. De fundamenten van het gebouw stammen van voor 1390, het moment, waarop de familienaam van de Jarichsma's voor het eerst in de boeken voorkomt. Een nakomeling van deze familie van boerenadel – genaamd Sieverdt – ligt begraven in de Sint Willibrorduskerk te Holwerd.

- Even verder passeert u de oude spoorlijn Leeuwarden-Dokkum, nu fiets- en voetpad naar het dorp Holwerd, vroeger het Dockumer Lokaeltsje genoemd. Oudere mensen kennen vast nog de tekst van het lied, dat de roemrijke spoorlijn in ere houdt. In het verlengde van de oude spoorlijn ziet u de korenmolen De Hoop uit 1873. De molen is nog steeds in gebruik en regelmatig kunt u op zaterdagmorgen de molen in werking zien.

- Vervolgt u de Medwerterwei, dan nadert u na ongeveer 10 minuten lopen een T-splitsing. Op de hoek ligt een grote kop-hals-romp boerderij genaamd Klein Medwert. Oorspronkelijk was de boerderij bezit van een adellijke familie. Vanaf de jaren 20 van de vorige eeuw is deze in bezit van de familie Hiddema.

- Doorlopend nadert u aan de linkerkant de Tonnebrêge. De brug ligt over de Holwerdervaart, een oude slenk. U loopt nu op de Hilligewei, met aan de rechterkant een kop-hals-romp boerderij, genaamd Ypma-sathe. De boerderij is waarschijnlijk genoemd naar de eigenares, Bettzie Ypema, die in het jaar 1511 een akte laat opstellen, waaruit blijkt, dat het bezit 82 pondemaat groot is. In de topgevel aan de voorzijde kunt u het jaartal 1768 vinden, het jaar waarin Bauki Roelofs de eerste steen heeft gelegd voor het huidige

gebouw. Uit de bouwtijd zijn nog originele delen van de inrichting terug te vinden.

- Loop de Hilligewei af tot de kruising.

Als u hier rechtsaf gaat nadert u het oude dorp Waaxens. Aan de rechterkant staat de Poarte-Pleats, officieel Sjuksmastate genoemd. De poort vormt de ingang naar het terrein rondom de boerderij. De oorspronkelijk functie van verdedigingswerk bestond al niet meer ten tijde van de bouw, omdat het buskruit al was uitgevonden. Het had meer de functie van een statussymbool. De schietgaten in de gevel waren bedoeld voor de vluchten van de duiven. Op het terrein van de huidige boerderij stond een stins, een versterkte, stenen verdedigingstoren. De dochter van de eigenaar, Kempo Sjujma, was priorin van het klooster Bethlehem en als zodanig kwam Waaxens onder de invloedssferen van het klooster. Halverwege de 16-e eeuw wordt de state eigendom van Sicke-Worps Van Tsjessens. In 1586 vlucht hij voor de staatse troepen (80-jarige oorlog). Voordat hij onderdak kan krijgen in het klooster Foswerd (het huidige Ferwerd) wordt hij doodgestoken.

- Aan de overkant van de weg ziet u tussen de bomen de prachtige, geheel in oude staat bewaarde pastorie, geheel in neo-classicistische stijl opgetrokken. Daarnaast staat de Nederlands Hervormde Kerk, stammend uit de 14-e eeuw. Sommige delen stammen uit de 12-eeuw. Onder de fundamenten bevindt zich nog een grafkelder. De kerk is herbouwd in de 17-e en 18-e eeuw in gotische stijl.

- Ongeveer 100 meter verder aan de rechterkant vindt u de kop-hals-romp boerderij met geheel omgracht terrein. Deze boerderij komt voor het eerst voor in de boeken in 1698 en behoorde tot het kloosterbezit van Bethlehem. Het voorhuis is opgetrokken uit oude kloostermoppen.

- Op dit punt aangekomen, kunt u de keuze maken om terug te keren naar het dorp Holwerd. Zowel links als rechts van de weg zijn sporen van de eigendommen van de familie Tjessens te vinden. Links de boerderij Tjessens Sathe, rechts in het land een beschermd restant van een terp, waarop eerder de stins Tjessens heeft gestaan.

- Besluit u de tocht te vervolgen, dan loopt u om het dorp Waaxens heen. U kunt nu weer een keuze maken door de landweg richting Brantgum te nemen.

- Wij vervolgen de beschrijving van deze tocht richting het buurtschap Elba. Op de boerderijterp aan de linkerhand stond vroeger Haaksma-state In 1511 pachtte ene Jakob Hakema 43 pondemaat land van het "clooster to Dockum".

U wandelt nu weer terug naar het dorp Holwerd.

U hebt ongeveer 8 à 10 kilometer gewandeld